

Mål och riktlinjer nationella minoriteter 2024-2026, prioriterade åtgärder 2024-2026**Inledning**

Under 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen). Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk antogs av Sveriges riksdag 2009 och trädde i kraft 1 januari 2010 (SFS2009:724). Under 2019 förstärktes minoritetslagen med att alla kommuner och regioner i Sverige ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Lagen förstärktes då regeringen konstaterade att genomslaget för de nationella minoriteternas rättigheter behöver förbättras.

Sveriges nationella minoriteter

När Sveriges riksdag beslutade om vilka som är nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk i Sverige utgick man från Europarådets konventioner och kompletterade kriterierna något. För att vara en nationell minoritet i Sverige ska följande kriterier uppfyllas:

- en uttalad samhörighet och en (till antalet i förhållande till resten av befolkningen) icke-dominerande ställning i samhället
- en religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet
- en vilja och en strävan att behålla sin identitet
- historiska eller långvariga band med Sverige

Judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar uppfyller dessa kriterier och är Sveriges nationella minoriteter. Alla fem grupper har funnits i Sverige under en mycket lång tid och utgör en levande del av det svenska samhället.

Samerna är ett urfolk och har levt i det som nu är Sverige sedan urminnes tider.

Romer har levt i Sverige åtminstone sedan 1500-talet och judar sedan 1600-talet, och tornedalingar och finsktalande personer har funnits i landet sedan långt för den svenska statsbildningen. De nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska (samtliga varieteter).

Självidentifikationsprincipen innebär att varje individ själv avgör om hen tillhör någon eller några av de nationella minoriteterna och om de vill göra anspråk på det skydd och stöd som samhället ger.

Region Västerbottens syfte med mål och riktlinjer

Syftet med regionens mål och riktlinjer är att tydliggöra regionens skyldigheter utifrån minoritetslagen. Vidare struktureras de behov av åtgärder och prioriterade områden som regionen, i samråd med de nationella minoriteterna, har tagit fram.

Uppföljning och revidering

Uppföljning av mål och riktlinjerna kommer att ske i slutet av 2026. Revidering sker vid behov.

Regionen Västerbottens ansvar enligt minoritetslagen

Minoritetslagens struktur består av allmänna bestämmelser även kallat grundskydd. Grundskyddet gäller i hela landet och omfattar samtliga fem nationella minoriteter dvs judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.

Region Västerbotten ska, enligt grundskyddet:

- informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt lagen.
- skydda och främja de nationella minoritetsspråken
- främja nationella minoriteters möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, och särskilt barnens språk och kulturella identitet.
- Genom strukturerade samråd ge de nationella minoriteterna inflytande i frågor som berör dem, detta gäller särskilt barn och unga.
- Anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Minoritetslagen innehåller bestämmelser om förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli i de så kallade förvaltningsområdena. Region Västerbotten är förvaltningsområde för samiska, finska och meänkieli vilket innebär att regionen ska:

- erbjuda enskilda att använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med förvaltningsmyndigheten.
- enskilda som saknar juridiskt biträde har rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärende på finska, meänkieli respektive samiska.
- verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska där det behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

För mer information om lagens innehåll se SFS 2009:724, SFS 2009-1299.

Regionen ska enligt lagen, tillsammans med de nationella minoriteterna, kartlägga behov av åtgärder som finns i regionen, vilket görs i samband med detta dokument. Behoven av mål och åtgärder som framkommit i samråden sammanfattas i bilagan nedan. Bilagan bygger på samma indelning som Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget har vid den årliga uppföljningen. Regionens statsbidrag är avsett att användas till de merkostnader som uppkommer i regionen med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen.

Mål och åtgärder nationellt minoritetsarbete 2024-2026
Prioriterade områden 2024-2026

- Ökad delaktighet i samråd
- Skyltning
- Konst och utsmyckning (under språk och kultur i workshop)

Ändamål	Mål	Aktivitet/Åtgärder	Målgrupp	Uppföljning
Inflytande, delaktighet och samråd (ex arvoden, resekostnader, lokalhyra, förtäring)	• Föra strukturerade samråd	Samrådet består från regionens sida av politiska representanter från varje nämnd (hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden samt regionstyrelsen) för att kunna lyfta in ärenden av vikt från respektive nämnd. Tjänstepersoner från olika förvaltningar deltar. Samrådet anpassar och bjuder in tjänstepersoner allt efter behov och önskemål	alla	
		Samråd ska ske i samband med utformning av ärenden av vikt för minoriteterna, exempelvis ny kulturplan, regional utvecklingsplan m.m.	alla	
	• Ökad delaktighet i samråd	Besöka och samråda med minoriteterna ute på plats hos föreningarna vid minst ett möte per nationell minoritet som regionen är förvaltningsområde för. Önskvärt antal samråd 4 st /år	sverigefinnar	
			tornedalingar	
			samer	
		Om möjligt ute på plats besöka representanter för de två nationella minoritetsspråk regionen inte är förvaltningsområde för	judar och romer	
		Underlätta för samer att delta på samråd samt öka den samiska kulturförståelsen	Förlägga något/några samiska samråd geografiskt ute i länet tillsammans med samiska representanter	samer

	<ul style="list-style-type: none"> • Underlätta för alla nationella minoriteter att samråda, ej enbart representanter för föreningar 	<p>Öppet samrådsmöte minst 1 gång/år, samrådsmötet annonseras (fysiskt och/eller digitalt för att nå så många som möjlig)</p> <p>Kontaktinformation till nationell minoritetsamordnare finns på regionens hemsida för att underlätta kontaktmöjligheterna</p>	alla	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad dialog och samråd med ungdomarna 	<p>Ha samråd med ungdomsföreningarna/ungdomarna enskilt för att underlätta för dem att lämna synpunkter, gärna i samband med deras egna föreningsmöten</p> <p>Delta och/eller bidra med insatser vid ungdomsevenemang.</p>	<p>alla</p> <p>alla</p>	
Språk och kultur (språkläger/bad, kulturevenemang, tidskriftinköp)	<ul style="list-style-type: none"> • Synliggöra minoriteterna genom att öka inköp av konst och utsmyckning i och utanför regionens lokaler 	<p>Tydliggöra och synliggöra redan inköpt minoritetskonst med att sätta ut informationsskyltar bredvid konstföremålet.</p>	alla	
		<p>Tillsammans med kulturenheten se över om regionen kan öka inköpet av konst och utsmyckning. Kulturenheten på regionen har stor kunskap inom kulturen och de avvägningar som offentliga aktörer har skyldighet att göra.</p>	<p>sverigefinnar</p> <p>tornedalingar</p> <p>samer</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Främja de nationella minoritetsspråken och kulturen, särskilt för barn och unga 	<p>Stödja språkbad och kulturella aktiviteter tillsammans med andra aktörer, särskilt för barn och ungdomar. Enskilda föreningar kan inte själva ansöka bidrag. Regionen kan enskilt eller tillsammans med andra aktörer stödja bredare insatser samt förbättra sin egen verksamhet.</p>	<p>finska</p> <p>meänkieli</p> <p>samiska</p>	
		<p>Språkpaket för barn har köpts in. Språkpaketen fortsätter att distribueras via BVC i regionen.</p>	<p>finska</p> <p>meänkieli</p> <p>samiska</p>	
		<p>Stärka samers psykiska hälsa</p>	<p>samer</p>	
		<p>Kunskapsnätverk samisk hälsa är nu ordinarie verksamhet.</p>		

			Kunskapsnätverket arbetar med insatser som stödjer samiska hälsan från flera olika perspektiv, bl.a. psykisk hälsa.		
Samordning (personal, resor och logi, konferenskostnad)	• Underlätta möjlighet till samordning	Interna aktiviteter och kostnader för att kunna verkställa mål och riktlinjer		alla	
		Regionens samordnare deltar i nationellt nätverk för utbyte av kunskap och nya idéer/lösningar		alla	
Övergripande information (hemsidan, informationsmaterial/broschyrer, kartläggning av behov, skyltning, tolk, översättning, fortbildning av personal)	• Skyltning på de språk regionen är förvaltningsområde för	Fortsätta pilotprojektet skyltning utomhus och utvärdera inför vidare fortsatt arbete		finska meänkieli samiska	
		Se över möjligheterna och arbeta med att få till digital skyltning inomhus på sjukhusen		finska meänkieli samiska	
	• Informera och utbilda om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och dess tillämpning -till minoriteterna -till Region Västerbotten -till allmänheten	Informera minoriteterna, den egna regionen och allmänheten via regionens olika kanaler, ex. hemsida, intranät, lärande landsting och sociala kanaler		alla	
		Informera regionfullmäktige om minoritetslagen via utdelning av lagtext och handboken Nationella minoriteters rättigheter en gång varje ny mandatperiod		alla	
		Broschyr om nationella minoriteter i broschyrställ på alla hälsocentraler. Påminnelse att de ska stå synliga i, eller i nära anslutning till väntrummen		alla	
		Ökad kulturförståelse för anställda inom sjukvården	Främja utbildning i samisk kulturkompetens via	samer	

			Kunskapsnätverket för samisk hälsa		
			Främja utbildning i regionen genom bland annat NM-utbildningar på lärande region	alla	
		Värna nationella minoritetsspråken inom förvaltningsområdena	Sammanfattning av information i regionens årliga informationsblad Hälsa och vård 1177 ska finnas på finska, meänkieli och samiska, med hänvisning till regionens websida.	finska	
				meänkieli	
				samiska	
		Synliggöra Region Västerbottens förvaltningsområde	Synliggöra exempelvis vid flaggdag,	finska	
				meänkieli	
				samiska	
	• Underlätta för regionens invånare att ta del av viktig information på förvaltnings-områdets nationella minoritetsspråk	Översättning av information av stort allmänt intresse till finska, meänkieli och samiska inom Region Västerbotten.		finska	
				meänkieli	
				samiska	